

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Довга М.О.

студентка,

Науковий керівник: Гарбінська-Руденко А.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

Університет державної фіскальної служби України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН: СУЧАСНИЙ АСПЕКТ

Податкові правовідносини через свій зв'язок з різними сферами життя суспільства мають комплексний і міждисциплінарний характер. Для того, щоб визначити співвідношення податкових правовідносин з іншими видами правовідносин потрібно, в першу чергу, проаналізувати основні аспекти їх взаємодії та конкуренції між ними. У доктринальних джерелах зазвичай виділяють два підходи щодо визначення поняття та встановлення зв'язку податкових правовідносин з іншими їх групами. Вчені, які схилиються до першого підходу визначають податкові правовідносини як різновид суспільних відносин, особливість яких зумовлена засадами податкового законодавства. Прибічники іншого підходу вважають, що під податковими правовідносинами слід розуміти економічні та організаційні відносини, а також їх об'єктивні властивості, які зумовлюють необхідність їх приналежності до сфери податково-правового регулювання та охорони.

Не дивлячись на те, що дослідженням цієї проблеми через призму багатьох галузей права вже займалися такі дослідники, як Л. Касьяненко, М. Кучерявенко, О. Солдатенко, В. Теремецький та Н. Хімічева та ін. питання сучасного правового регулювання податкових правовідносин все ще потребує належного дослідження. Адже, в сучасних умовах євроінтеграції та закономірностях

упорядкування інтересів суб'єктів податкових правовідносин виникає потреба в удосконаленні чинного податкового законодавства.

Тому, в українському правовому полі податкові норми, що є інструментом врегулювання податкових правовідносин, прописані в нормативно-правових актах, чітко структуровані та ієрархічні. Правове регулювання податкових правових відносин визначається Конституцією України, Податковим кодексом України, Митним кодексом України, чинними міжнародними договорами, що регулюють питання оподаткування і дозвіл на обов'язковість яких наданий Верховною Радою України, спеціальними законами щодо регулювання окремих питань у сфері оподаткування. Всі підзаконні нормативно-правові акти зобов'язані відповідати їм та лише деталізувати окремі положення. Так, Постанови Кабінету Міністрів України, положення та Накази Міністерства фінансів України та ДФС України, інструкції та листи виконавчо-розпорядчого характеру додають положення основних нормативно-правових актів та втілюють за своїми напрямками правове регулювання податкових правовідносин. Ще одним правовим механізмом урегулювання податкових правовідносин виступають судові рішення та висновки, які формують судову практику, та діють на розвиток податкових правовідносин шляхом роз'яснення та тлумачення окремих положень податкового законодавства [6].

Дослідивши нормативно-правову базу та судову практику щодо врегулювання та забезпечення функціонування системи податкових правовідносин, В. Теремецьким запропоновано розділити правове забезпечення системи податкових правовідносин в Україні на такі групи [5]: 1) конституційно-правове; 2) міжнародно-правове; 3) адміністративно-правове; 4) публічне та приватне договірне регулювання; 5) прецедентне врегулювання податкових правовідносин шляхом використання судових рішень і висновків щодо тлумачення окремих положень податкового законодавства.

Первинним основоположним та фундаментальним нормативним актом, який визначив та врегулював систему податкових

правовідносин є Конституція України [2], а інші нормативно-правові акти лише деталізували її положення. Вона вперше підняла врегулювання питань оподаткування на конституційно-правовий рівень. Причому її засади не лише закріпили обов'язок кожного сплачувати податки і збори як елемент конституційно-правового статусу особи, але й встановили лінію правових гарантій, що забезпечують права платника податків та інтереси держави. Конституційні норми про податки в наступному отримали розвиток у Податковому кодексі України та в рішеннях Конституційного Суду України.

Використання конституційно-правових засад для структури раціональної, збалансованої системи податкових правовідносин є істотним підґрунтям плідного функціонування національної податкової системи. Загалом, відсутність правових механізмів забезпечення конституційних основ податкових правовідносин, низький рівень національної правової культури негативно відбиваються на авторитеті Основного закону, не дозволяють забезпечити прямої дії ряду конституційних норм.

Такі вчені як М. Кучерявенко та В. Чайка вважають, що законодавець насамперед повинен зважати на закріплені в Конституції основи державного устрою України, його соціальний, правовий та демократичний характер. Це стосується також правового регулювання податкових відносин, принципів оподаткування та діяльності податкової системи держави [3]. Системна побудова права означає, що всі правові норми знаходяться між собою в певній залежності, взаємозв'язку. Присутність цих сталих зв'язків вказує на те, що одні норми можуть існувати та діяти, чинити регулятивну дію лише за наявності інших норм, з якими такий зв'язок передбачається. Адже, надання громадянам Конституцією України певного переліку прав передбачає водночас виконання ними податкового обов'язку з метою відшкодування державних витрат на задоволення публічних інтересів (згідно ст. 47, держава створює умови для побудови житла, придбання його у власність чи взяття в оренду), на отримання безоплатної медичної допомоги у державних і комунальних закладах

ст. 49, на отримання безоплатної середньої та вищої освіти ст. 53), а також супроводження виконання обов'язку зі сплати податків та зборів платниками податків контролюючими органами в установленому законом порядку [2].

Для розвитку та подальшої ефективності податкового законодавства потрібно приділити належну увагу постійній динамічності положень ПК України, погодженню його з іншими галузями законодавства, міжнародними нормативно-правовими актами та усуненню існуючих прогалин і суперечностей. Також варто прислухатися до думки, що податкове законодавство повинно відповідати сучасним вимогам та враховувати всі аспекти розвитку політичного та економічного життя держави. Особливо, це питання є актуальним в наш час, коли воно не відповідає пріоритетним напрямкам економічного розвитку України. Саме це впливає на негативне ставлення громадян щодо свого обов'язку сплачувати податки та створює несприятливу основу для розвитку їх підприємницької діяльності.

З огляду на інноваційний розвиток національної податкової системи, можна виділити деякі аспекти перетворення сфери податкових правовідносин: 1) поступовий перехід від виключно адміністративно-фіскального до сервісного макету відносин платників податків і податкових органів; 2) кодифікація податкових знань з їх належним внутрішнім розподілом на спеціальні режими; 3) використання державою відповідних податкових режимів та їх використання платниками податків для вибору найоптимальнішого підходу до виконання податкових зобов'язань. Зупинимось більш детально на останньому [6].

Варто зазначити, що податкова система має містити широке коло податків, оскільки неможливо, щоб один податок виконував одразу дві функції.

Система оподаткування – це сукупність податків і зборів до бюджетів та до державних цільових фондів, що сплачуються у встановленому законами України порядку. Платники податків і зборів – це юридичні і фізичні особи, на яких відповідно до законів

України покладено обов'язок сплачувати податки і збори [1]. Об'єктами оподаткування є доходи (прибуток), додана вартість продукції (робіт, послуг), вартість продукції (робіт, послуг), у тому числі митна або її натуральні дані, спеціальне використання природних ресурсів, майно юридичних і фізичних осіб та інші об'єкти, визначені законами України про оподаткування [3].

Чинна податкова система все ще є недосконалою та зазнає нищівної критики як з боку науковців, так і з боку підприємців та політичних діячів. Під час розробки нового податкового законодавства потрібно враховувати фінансову та економічну спроможність держави, підтримання рівня добробуту громадян, витрати на обороноздатність, інші необхідні сфери функціонування держави, систему її управління. Тому, основною метою нового податкового законодавства повинно бути створення ефективної моделі поведінки суб'єктів таких правовідносин. Таке законодавство має базуватися на загальноприйнятих конституційних та податкових принципах.

Податкові правовідносини – це особлива правова категорія, яка постійно розвивається відповідно до розвитку держави в цілому. У законодавстві наразі немає чіткого правового визначення цього поняття. Переважно, це відносини, що врегульовані нормами Податкового кодексу України. Основною метою таких правовідносин є формування фінансових ресурсів для виконання державою та органами місцевого самоврядування своїх функцій та захист законних інтересів їх учасників.

Варто зазначити, що під час оновлення податкової системи нашої держави необхідно зважати не лише на зменшення рівня оподаткування. Теперішній рівень оподаткування в Україні має свої особливості, які є наслідком витрат бюджету. Проблема побудови дієвої податкової системи – одна із найбільш актуальних в процесі розвитку в Україні ринкових відносин та інтегрування української економіки та фінансової системи в світовий ринок. Вирішення цієї проблеми повинно здійснюватись шляхом дослідження, аналізу і критичного осмислення як існуючої в Україні нормативної бази, так і світового досвіду в сфері оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Бакун О.В. Громадянин як суб'єкт податкових правовідносин в умовах переходу до ринкової економіки. Автореферат на здобуття наукового ступеня. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2000. 16 с.
2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Кучерявенко М.П. Податкові процедури: правова природа і класифікація. Монографія. Київ : Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 460 с.
4. Податковий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
5. Теремецький В.І. Поняття адміністративно-правового регулювання в сфері податкових правовідносин. Держава та регіони. Серія «Право». 2012. С. 50–54.
6. Хатнюк Н.С. Система податкових правовідносин: проблеми теорії та практики правового забезпечення : монографія / за заг. ред. д. ю. н., професора, заслуженого юриста України В. І. Литвиненка. Київ : «Видавництво Людмила», 2018. 464 с.

Сєдих Ю.О.

студентка,

Науковий керівник: Фокша Л.В.

доцент,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ПОДАТКУ ЯК ЇЇ СКЛАДОВОГО ЕЛЕМЕНТУ

У наш час з упевненістю можна стверджувати, що податкова система є чи не найважливішим економічним регулятором, базисною основою фінансового механізму державного регулювання економіки. Ефективна податкова система є одним з ключових умов економічного благополуччя держави, забезпечуючи не тільки поповнення державного бюджету, а й збереження соціальної стабільності.